

Polis Adaylarının Mesleki Kaygı Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

Gökhan ULUDAĞ^(*)
Hidayet TAŞDÖVEN^(**)
Mustafa DÖNMEZ^(***)

Öz: Bu araştırma, polis adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesini konu almaktadır. Araştırmaya Bitlis Polis Meslek Yüksek Okulunda (PMYO) okuyan 199 polis adayı katılmıştır. Verilerin toplanması amacıyla, bu çalışma için geliştirilen üç alt boyutlu mesleki kaygılar ölçeği kullanılmıştır. Veriler t-testi ve ANOVA yöntemi kullanılmak suretiyle analiz edilmiştir. Araştırma, polis adaylarının orta düzeyde mesleki kaygıya sahip olduklarını ortaya koymuştur. Araştırmanın bulguları, ikinci sınıf adayların mesleki kaygı düzeylerinin, birinci sınıflarda olduğundan daha yüksek olduğunu göstermiştir. Adayların kaygı düzeylerinin, polislik mesleğini seçme nedeni ve ailelerin gelir düzeyi değişkenlerine göre farklılaştığı bulunmuştur. Araştırmanın sonuçları, alternatif politika geliştirme ve pratik uygulamalar açısından tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mesleki kaygı, polis adayı, polis meslek eğitimi.

Examining Occupational Anxiety Levels of Police Candidates from Several Variables

Abstract: The aim of this study is to determine the occupational anxiety levels of police candidates depending on several variables. One hundred ninety nine police candidates participated in the study. They are students at Bitlis Police Vocational School (PMYO). For data collection purposes three dimensional Occupational Anxiety Scale was used which was developed for this study. The data were analyzed by using t-test and ANOVA methods. The study revealed that police cadets possess moderate level occupational anxiety. The findings also indicated that senior cadets' anxiety levels are higher than that of freshman cadets. It is also found that anxiety levels of cadets was vary depending on the variables such as 'the reason for choosing policing' and 'economic levels of families'. The results of the study were analyzed based on developing alternative policies and practical implications.

Keywords: Occupational anxiety, police cadet, police vocational education.

*) Doktora öğrencisi, Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
(e-posta: guludagg@hotmail.com)

***) Dr, Amasya Emniyet Müdürlüğü (e-posta: htasdoven@hotmail.com)

****) Dr, Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü (e-posta: mustafadonmez.tr@gmail.com)

Giriş

Kaygı, kişinin günlük hayatta karşılaştığı durumlara ve olaylara karşı hissettiği engellenmesi güç endişe halini ifade etmek için kullanılan bir kavramdır. Kişiler, gerek kişisel gerekse meslek ve okul hayatlarında birçok durum karşısında kendilerini kaygılı hissedebilirler. Kişilerin meslekle ilgili kaygıları daha çok iş bulabilme, iş güvencesine sahip olma, işten yeterli gelir elde edebilme ve özellikle de mesleği başarılı olarak icra edebilme konularında yoğunlaşmaktadır. Mesleki kaygı kavramı literatürde bir mesleğe hazırlanma aşamasında olan adaylar üzerinde yapılan çalışmalarda ele alınmıştır. Ülkemizde yoğun bir biçimde öğretmen adaylarının mesleki kaygıları birçok ampirik çalışmanın konusunu oluşturmuştur. Diğer taraftan mesleğin doğası itibarıyla adaylarda yüksek düzeyde kaygı doğurması muhtemel polislik mesleğine ilişkin kaygılar konusunda Türkiye’de henüz bir literatür oluşmamıştır. Polislerin mesleğe yönelik kaygılarına çok az sayıda mesleki raporda (Güvenlik Eğitimi Araştırma Merkezi, 2011; Yılmaz, 2012) yer verilmişse de konunun akademik seviyede ele alındığını söylemek güçtür. Bu yönüyle, bu çalışma Türkiye’de polis adaylarının mesleki kaygılarını bilimsel çerçevede inceleyen ilk çalışma olma özelliğini taşımaktadır.

Araştırma öncelikle kaygı kavramını, daha sonra mesleki kaygı kavramını ele almakta ve polislerde mesleki kaygı konusuna değinmektedir. Polislerde mesleki kaygı göreve ilişkin kaygı, çevreye ilişkin kaygı ve çalışma koşullarına ilişkin kaygı olmak üzere üç boyutta incelenmektedir. Bu çalışma için geliştirilen ve geçerlik/güvenirliliği test edilen ölçme aracıyla Bitlis Polis Meslek Yüksek Okulu öğrencilerinden toplanan verilerle polis adaylarının mesleki kaygılarının çeşitli değişkenler açısından farklılaşıp farklılaşmadığı t-testi ve ANOVA testi ile incelenmektedir. Son olarak, araştırma bulguları tartışılmakta ve mesleki kaygıyı azaltmaya yönelik uygulamaya dönük politika önerilerinde bulunulmaktadır.

1. Kaygı Kavramı

İnsanlar tarih boyunca yaşamını devam ettirmenin bir gereği olarak çeşitli nedenlerle kaygılar duymuşlardır. İlk insanların zor iklim şartları, barınma ve yiyecek ihtiyaçlarından doğan kaygıları olmuştur. Bu kaygılar insanların bir arada yaşama kültürünün zaman içerisinde gelişmesi ile birlikte kabile ve gruplar halinde yaşayan insanların şehir hayatına geçmesi, devlet yapısı altında yaşamının getirmiş olduğu kurallar, sanayinin gelişmesi, bilim ve teknoloji alanındaki yeniliklerle birlikte ortaya çıkan sorunların artması bu kaygıların artmasına ve daha karmaşık bir hal almasına neden olmuştur.

Kaygı genel çerçevede “tehlike veya talihsizlik korkusunun ya da beklentisinin yaratıldığı bunaltı veya tedirginlik” olarak tanımlanmaktadır (Budak, 2000: 17). İnsanın insan olduğunu hissetmesinin ardında düşünebilme kabiliyetinin olduğu bilinse de, yaşadığı duyguların önemi de göz ardı edilemez. Sevinç, üzüntü, öfke ve korku insanların temel duygularındandır. Bu temel duygulardan birisi olan korkunun daha yoğunlaşmış ve kay-

nağı veya nesnesi kaybolmuş olan türü kaygı (anksiyete) olarak isimlendirilen duygudur. Kaygı sorunun ne olduğu tam olarak bilinmeden hissedilen belirsiz bir korkudur (Morgan, 1991: 228).

Kaygı günlük dilde çok sık kullanılan bir kavramdır. Öğrencilerin sınavları ile ilgili kaygıları, iş adamlarının ekonomik durumları ile ilgili kaygıları, uzun yola çıkan birinin gideceği yere güvenli bir şekilde ulaşip ulaşamadığı ile ilgili kaygılar, işsiz insanların iş bulma yönündeki kaygıları günlük hayatta sıklıkla kullanılmaktadır.

Kaygı birçok bilim dalının incelediği bir konu olmuştur. Kişilik yapısını ve davranış bilimlerini inceleyen biyolojik, fizyolojik bütün kuramlar ve bütün ruhbilim öğretileri sürekli olarak kaygıya yer vermişlerdir. Bazıları kaygının insan kişiliğinin oluşmasını sağlayan en temel güç olarak kabul etmiş, bazıları ise ikincil olarak oluşan kişiliğin oluşmasında, gelişmesinde ve davranışın meydana gelmesinde çok önemli bir rolü bulunan bir etken olarak değerlendirmişlerdir (Köknel, 1985: 133).

Kaygı kelimesi köken itibarıyla Yunanca “*anxietas*” olup endişe, korku, merak anlamlarını ifade etmektedir (Köknel, 1989: 44). Kaygı, kişinin özellikle geleceğe yönelik plan ve beklentileriyle ilgili olarak ortaya çıkan bir durumdur.

İnsanın dış çevreden gelen tehlikelere karşı göstermiş olduğu tepki korku duygusudur. İçten ve dış çevreden gelen tehdit edici durumlar kontrol altına alınamadığında benliğe karşı kaygı (anksiyete) duygusu egemen olur (Geçtan, 1993: 64). İnsanlar çevrelerinde meydana gelen gelişmelerin kendi kontrolleri altında gerçekleşmesini isterler, kişinin kontrolü kaybetmesi durumunda kaygı durumu oluşmaktadır.

Kaygı, kendisine yakın bazı kavramlarla ilişkilidir. Bu kavramlardan birisi olan stres canlıların üzerlerinde baskı hissetmesi durumunu ifade eder ve stres her zaman olumsuz anlam taşımamaktadır. Kaygı ile ilişkili diğer bir kavram olan heyecan, içinde bulunulan duruma göre olumlu ya da olumsuz anlam ifade edebilmektedir. Kaygı ile yakın anlam ifade eden korkunun kaygıdan farkı, bu duyguya temel teşkil eden nedenin kişi tarafından bilinmesi, kaygıdaki gibi bilinçsiz bir durumun söz konusu olmamasıdır (Dağ, 1999: 168). Kaygı, kaynağı belli olmayan korku iken, korku ise; kişinin canına, malına sevdiklerine ve toplumdaki statüsüne yönelik tehditlerin olduğu durumlarda bedensel belirtilerin eşlik ettiği duygusal bir durumdur (Abacı ve Kalkan, 1999: 6-7). Bir tehdit durumu altında hissedilen kaygı, korku duygusundan çok daha şiddetli ve uzun süreli olmakla birlikte, kaynağı belli olmayan bir durumdur (Cüceloğlu, 1999: 277).

Düşük derecedeki tedirginlik ve gerginlikten panik derecesine ulaşan değişik düzeylerde olabilir. Kaygı durumunun ruhsal ve fiziksel belirtileri vardır. Bu belirtiler kaygının belirtisiyle meydana gelen savunma düzenlerine göre ortaya çıkmaktadır (Köknel, 1985: 135).

Düşük derecedeki tedirginlikten panik derecesine ulaşan bir süreç içerisinde dağılan kaygıya ilişkin ruhsal belirtiler kişinin, uyumunu bozan ya da bozmayan nitelik taşıya-

bilir. Kinin uyumunu bozacak seviyede yoğun kaygılar yaşamaması panik atak nöbetlerine sebep olabilir. Psikolojik ve fiziksel bozukluklarda görülen yoğun kaygı ve korku karışımı panik atak olarak kabul edilirken, hastalık düzeyine ulaşmayan kaygılar normal kabul edilir. Beklenmeyen bir durum, çevre, nesne, kişi ya da engelle karşı karşıya kalındığında genellikle kaygı duyulur. Bu şekilde karşılaşılan kaygılar normal ve geçicidir, kısa sürelidir ve şiddetli değildir. Kaygı, şiddet ve devamlılık gösteriyorsa kişinin uyumunu bozduğu anlamına gelmektedir. Yapılan çalışmalar kaygı bozukluklarının, toplumda en sık rastlanan bozukluklar olduğunu göstermektedir (Öztürk, 1994: 261). Kaygının normal bir tepkiden farklı olarak psikopatoloji alanında değerlendirilebilmesi için belli şartlar gerekmektedir. İlk olarak karşılaşılan durum ile gösterilen tepki arasında orantısızlık vardır. Diğer bir kriter ise kişinin sosyal hayatının ve diğer insanlarla olan ilişkilerinin yaşamış olduğu kaygılardan dolayı etkilenmiş olmasıdır (Dürü, 1999: 175).

2. Mesleki Kaygı Kavramı

İnsanların en çok kaygı duydukları alanlardan birisi hiç şüphesiz iş hayatı ile ilgili konulardır. İş bulabilme, bulduğu işin gereksinimlerini yerine getirebilme, işin yeterli iş güvencesine sahip olması, işin maddi olanaklarının tatmin edici olması, iş hayatında en çok kaygı duyulan konulardır.

Meslek, insanın hayatını sürdürebilmesi için yaptığı ve genellikle yoğun bir eğitim ve çalışmayı gerektiren sürecin sonunda kişilerin kazandığı unvanın adıdır. Her mesleğin kendine özgü eğitimi ve uzmanlık alanları bulunmaktadır. Bu nedenle çalışma alanlarına göre mesleklerin zorluk dereceleri ve ilgi alanları değişmektedir. Kimi mesleklerde zihni yormak ve insanlarla iletişim halinde olmak gerekirken, kimi mesleklerde ise daha çok bedeni yoran rutin bir işin sürekli tekrarı gerekmektedir.

Mesleğin; çalışma koşulları ve değişkenlerine göre mesleki kaygılar da değişebilmektedir. Örneğin inşaatçı çalışan bir işçi için can güvenliği son derece önemli iken, ticaretle uğraşan bir iş adamı için kar-zarar ilişkisi son derece önem arz etmektedir. Bazı meslekler yaptığı işi icabı birçok kaygıyı içinde bulundurabilir. Özellikle suçla mücadele eden kurumlarda çalışan kişilerin birçok kaygıyı taşıma riski değerlendirilebilir.

1.1. Polislerde Mesleki Kaygı

Ülkemizde suçla mücadele eden kurumların başında gelen Emniyet Teşkilatı, farklı rütbelerden görevlileri içinde barındırmakla birlikte çalışanlarının büyük bir çoğunluğunu polis memurları oluşturmaktadır.

Polislik mesleğinin son derece kapsamlı bir iş alanı bulunmaktadır. Polis, toplumda asayiş ve düzenin sağlanmasından, kişisel hak ve hürriyetlerin kullanılmasından ve suç ve suçlulukla mücadeleden sorumlu bir müessese olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle polisler görevlerini ifa ederken birçok sıkıntı ile karşı karşıya kalabilmektedir. Bu sıkıntılar; polislerin yaşadığı olayları birbirlerine ve yakın çevrelerine aktarmaları ayrıca

bu olayların medyada geniş yer bulması nedeniyle Emniyet Teşkilatının gündemini sürekli meşgul etmektedir.

Ülkemizde polis memurlarının büyük bir bölümü 2 yıllık Polis Meslek Yüksek Okullarından mezun olmaktadır. Polis Meslek Yüksek Okullarında eğitim gören öğrenciler, mesleğe başlamadan önce gerek medyadan, gerekse mesleğe başlamış olan polislerin, yaşamış olduğu tecrübeleri kendilerine anlatması sonucu polislik mesleği ile ilgili çeşitli kaygılar duymalarına neden olabilmektedir.

Bu kaygıların neler olduğuna bakıldığında, büyük bir çoğunluğunun polislik mesleğinin doğasından kaynaklandığı görülmektedir (Şişman Topgül, 2013; Paoline, 2004). Polis, diğer birçok kamu görevinden farklı olarak genel itibariyle alanda, vatandaşla iletişim halinde ve süreklilik esasına görev ifa edilmektedir. Polislerin icra etmiş oldukları görevler, can güvenliğini tehdit edebilecek tehlikeli ve riskli durumları içermektedir. Bunun yanında polislik görevi çoğu zaman ani karar vermeyi gerektiren, gecikmesinde sakınca bulunan, hatalı kararların hayati sonuçlar doğurduğu ortam ve durumlarda yerine getirilmektedir. Bu benzeri nedenlerle polislerin ve polis adaylarının mesleki kaygılarının diğer meslek gruplarında duyulan kaygılardan daha yoğun ve farklı olması beklenmektedir.

Mesleki kaygıyı yükseltme noktasında etkili olabileceği değerlendirilen diğer bir husus polis temel mesleki eğitiminin içeriğine yönelik konulardır. 2011 yılında yapılan bir araştırmada, okulların adayları mesleğe hazırlama konusunda yeterli olmadığı ortaya çıkmıştır. Nitekim polis meslek yüksek okulları mezunlarının yarısından çoğu bir polis memurunun sahip olması gereken yetkinlikler açısından kendilerini yeterli görmediklerini ifade etmişlerdir. Okulda okutulan derslerin adaylarda kalıcı davranış değişikliği meydana getirmediği dolayısıyla polis okulu eğitiminin adayları mesleğe yeterince hazırladığı değerlendirilmiştir (Güvenlik Eğitimi Araştırma Merkezi, 2011: 290-293). Yapılan bir başka araştırmada ise, adayların %87 si PMYO nda aldıkları eğitimin meslekte yeterli olmayacağı yönünde görüş bildirmiştir. Yine adayların yaklaşık yarısı meslekte karşılaşacağı durumlara bilinçli olarak müdahale konusunda kendini yetersiz hissetmektedir. Mesleğe ilk başladığında ne yapması gerektiği ve nasıl davranması gerektiği konusunda yeterince bilgi sahibi olmayanların oranı (%71) ise küçümsenemeyecek düzeydedir (Yılmaz, 2012).

Literatür incelendiğinde öğrencilerin mesleki kaygılarıyla ilgili çalışmaların daha çok eğitim alanı ile ilgili olduğu ve öğretmen adayları üzerinde yapıldığı görülmektedir (Dursun ve Karagün, 2012; Doğan ve Çoban, 2009; Taşgın, 2006; Köse 2006; Saracaloğlu vd, 2009; Saban vd, 2004). Polis Meslek Yüksek Okulu öğrencileri ile ilgili çalışmalara bakıldığında ise adayların yetiştirilmesinde kurum kültürünün etkisi (Tanrıverdi, 2006), duygusal zeka düzeyleri (Delice ve Odabaşı, 2013), mesleki tutumları (Tasdoven vd., 2014) konularında yapıldığı görülmektedir. Öğrencilerin mesleki kaygıları ile ilgili yeterince çalışmanın yapılmadığı görülmektedir. Bu nedenle, mevcut çalışmanın literatürde önemli bir boşluğu doldurması açısından son derece önem arz ettiği değerlendirilmektedir.

Araştırmada, polis adaylarının kaygıları farklı kaynaklardan çeşitli yöntemler kullanılarak araştırılmış ve bu kaygılar belirli kategorilere ayrılmıştır. Adayların kaygıları, sınıflandırma sonunda göreve ilişkin, çevreye ilişkin ve çalışma koşullarına ilişkin kaygılar olmak üzere üç grupta toplanmıştır.

1.1.1. Göreve İlişkin Kaygılar

Göreve ilişkin kaygılar polis olmanın gerektirdiği görevlerin, iş ve işlemlerin gerçekleştirilmesi ile doğrudan ilgili olan kaygılardır. Bilindiği üzere, diğer yetki görev ve sorumlulukların yanında, zor kullanma ve silah kullanma yetkileri kolluk kuvvetleri haricindeki kamu görevlilerine verilmemiş olan yetkililerdir. Görev merkezli kaygıların birçoğu silahlı kolluk kuvveti olarak görev yapmakla bağlantılı olarak ortaya çıkan kaygılardır. Polislerin görev sırasında yaralanma ve ölümlere sebep olmaları, bunun yanında yaralanma ve ölümlere maruz kalmaları görevlerini yerine getirme sırasında karşılaşılmaması muhtemel durumlardandır. Tüm bu durumlar görevli memurların fizyolojik ve psikolojik olarak etkilenmelerine yol açmaktadır.

Müdahale edilen olaylarda hukuki altyapı oluşmadan işlem bina edilmesi, adli ve idari anlamda görevli polislerin sorumluluk altına girmelerine ve bazı durumlarda adli/idari ceza almalarına neden olmaktadır.

1.1.2. Çevreye İlişkin Kaygılar

Çevreye İlişkin Kaygılar doğrudan polisin yerine getirmiş olduğu görevle ilişkili olmamakla beraber, polisin sosyal çevresi, aile ve çevre ile olan ilişkileri ve maddi/sosyal imkânlarla ilgili kaygılarını ifade etmektedir.

Polislerin görevden kaynaklanan bir takım sorunları ailelerine ve sosyal çevrelerine yansıttıkları, bazı durumlarda iş ve aile dengesini kurmada zorlandıkları (Şişman ve Topgül, 2013) ve rol çatışması yaşadıkları bilinmektedir. Bunun yanında polis alt-kültüründen ve tamamen mesleki bir çevrede sosyalleşmeden kaynaklı olarak sivilleri ötekileştirme ve aşırı şüphencilik davranışları diğer mesleklerdeki çalışanlardan daha sık görülmektedir (Cerrah ve Semiz, 1998; Paoline, 2004).

Polis memurlarının karşılaştığı tüm bu sorunlar karşısında, aile içinde huzursuzluk yaşanması, sürekli olarak eş ve çocuklarla tartışma, boşanmaya kadar giden süreç ve daha ileri vakalarda intiharla sonuçlanan durumlar Polis Meslek Yüksek Okulu öğrencilerinin duyabileceği mesleki kaygıların büyük bir bölümünü oluşturmaktadır.

1.1.3. Çalışma Koşullarına İlişkin Kaygılar

Çalışma Koşullarına İlişkin Kaygılar genellikle diğer meslek gruplarında rastlanmayan yoğunluğu itibarıyla polislik mesleğine özgü çalışma şartlarından kaynaklanan kaygılardır. Polis teşkilatının 24 saat esasına göre çalışması, yoğun bir iş temposuna sahip olması, istisnalar dışında nüfusa kayıtlı olunan ilde görev yapılamaması, doğu ve batı

illeri arasında tayine tabi olunması gibi çalışma şartlarına ilişkin hususlar polis teşkilatını birçok kamu kurumunun çalışma şartlarından ayırmaktadır.

Yukarıda sayılan çalışma koşulları nedeniyle, memurların yeterince izin ve istirahat zamanına sahip olamaması, aile ve akraba çevresinden genellikle uzakta görev yapılması, sevinç ve üzüntü zamanlarında onlarla birlikte olunamaması gibi hususlar polis adaylarında kaygılara neden olması beklenmektedir.

Yukarıda sözü edilen üç boyutta (görev, çevre, çalışma koşulları), polis adaylarının mesleki anlamda kaygı duyduğu alanların ve düzeyinin belirlenmesi, bir takım tedbirlerin önceden alınması, polis memurlarının kendilerini daha iyi yetiştirmesi ve vatandaşların daha iyi hizmet almaları noktasında son derece önemlidir.

Bu bağlamda mevcut araştırma ile polis adaylarının mesleğe ilişkin kaygı düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla araştırmada şu sorulara yanıt aranmıştır:

1. Polis adaylarının mesleki kaygı düzeyleri *göreve ilişkin kaygılar* boyutunda; okumakta oldukları sınıf, akrabaları arasında polis bulunup bulunmaması, meslekten önce bir işte çalışma, polislik mesleğini seçme nedeni, ailesinin gelir düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?
2. Polis adaylarının mesleki kaygı düzeyleri *çevreye ilişkin kaygılar* boyutunda; okumakta oldukları sınıf, akrabaları arasında polis bulunup bulunmaması, meslekten önce bir işte çalışma, polislik mesleğini seçme nedeni, ailesinin gelir düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?
3. Polis adaylarının mesleki kaygı düzeyleri *çalışma koşullarına ilişkin kaygılar* boyutunda; okumakta oldukları sınıf, akrabaları arasında polis bulunup bulunmaması, meslekten önce bir işte çalışma, polislik mesleğini seçme nedeni, ailesinin gelir düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?

3. Yöntem

Bu bölümde, araştırmanın evreni ve seçilen örneklem, araştırma verilerinin toplanması için kullanılan veri toplama aracı, verilerin toplanması ve analiz edilmesi süreçleri üzerinde durulmaktadır.

3.1. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Emniyet Teşkilatında polis memuru olarak görev yapmak üzere 2 yıllık öğrenim gören PMYO öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışma için Bitlis ilinde bulunan Bitlis PMYO seçilmiştir. Bu okulda öğrenim gören 1. ve 2. sınıf öğrencileri arasından toplam 199 polis adayı örneklem olarak seçilmiştir.

3.2. Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada kullanılan veri toplama aracı, literatürde yer alan diğer meslek gruplarına yönelik araçlar (Cabı ve Yalçınalp, 2013), mesleki kaygı literatürü ve polis mesleğine ilişkin literatür taranmak suretiyle oluşturulmuştur. Öncelikle polislerin kaygı duydukları/duymaları muhtemel konular literatürden ve meslek içinde uygulamacı olan çalışanlarla görüşme suretiyle toplanmıştır. Elde edilen 20 madde uzman ve uygulayıcı görüşleri ile mesleki literatür göz önünde bulundurularak üç boyut altında toplanmıştır. Bu boyutlar sırasıyla göreve ilişkin kaygı, çevreye ilişkin kaygı ve çalışma koşullarına ilişkin kaygı alt boyutları olarak adlandırılmıştır. Ölçeklerde yer alan soruların tamamı 'Hiç Kaygılanmıyorum'dan 'Çok Kaygılanıyorum'a uzanan beşli Likert tipinde hazırlanmıştır. Ölçekte ayrıca, katılımcıların kaçınıcı sınıf öğrencisi oldukları, aile ve akrabaları içinde polis bulunup bulunmadığı, yaşları, ailelerinin gelir durumu, mesleğe girmeden önce bir işte çalışıp çalışmadıkları ile mesleğe giriş nedenine dair sorular sorulmuştur. Ölçeğin güvenilirlik testi sonucunda göreve ilişkin kaygı, çevreye ilişkin kaygı ve çalışma koşullarına ilişkin kaygı alt boyutlarına dair güvenilirlik katsayıları (Cronbach's Alpha) sırasıyla .69, .70 ve .71 olarak bulunmuştur. Üç alt ölçek için elde edilen .70 civarındaki güvenilirlik katsayısının polis adaylarının mesleki kaygı düzeylerini ölçmeye yeterli olduğu değerlendirilmiş ve geliştirilen ölçek veri toplama amacıyla kullanılmıştır.

3.3. Verilerin Toplanması

Hazırlanan ölçek doğrultusunda Bitlis PMYO'nda anket düzenlenebilmesi için gerekli makamlardan izin alındıktan sonra, ölçek öğrencilere elden dağıtılmak ve anket esnasında hazır bulunmak suretiyle bizzat araştırmacılar tarafından uygulanmıştır. Uygulama tamamen gönüllük esasına göre gerçekleştirilmiş, ankete katılım adayların isteğine bırakılmıştır. Araştırmaya katılım oranını artırmak amacıyla öğrencilere anketin mesleki açıdan önemi belirtilmiştir. Yaklaşık yarım saat süre sonunda doldurulan anketler değerlendirilmeye alınmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmanın amaçlarının istatistiksel olarak test edilmesi için t-testi ve tek yönlü ANOVA kullanılmıştır. Her iki test tekniği, iki ve daha fazla sayıdaki grubun ortalamasının istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için kullanılan istatistiksel yöntemlerdir. Gerçekleştirilen analizlerle polis adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amaçlanmıştır.

4. Bulgular

Bu bölümde öncelikle araştırmaya katılan polis adaylarının demografik değişkenleriyle ilişkin tanımlayıcı istatistiklere yer verilmektedir. Daha sonra adayların mesleki kaygı ölçeğinin alt boyutları olan göreve ilişkin kaygılar, çevreye ilişkin kaygılar ve çalışma

koşullarına ilişkin kaygılar boyutlarındaki mesleki kaygı düzeylerine ilişkin bulgular açıklanmaktadır. Son olarak adayların okudukları sınıf, akrabaları arasında polis bulunup bulunmaması, mesleğe girmeden önce çalışıp çalışmama durumu, polislik mesleğine girme nedeni ve ailesinin gelir durumu değişkenlerine göre mesleki kaygı düzeylerinin farklılaşp farklılaşmadığı incelenmekte, konuya ilişkin t-test ve ANOVA testi sonuçları rapor edilmektedir.

1.1. Araştırmaya Katılanlara İlişkin Demografik Bilgiler

Araştırmaya katılan polis adaylarının kişisel özelliklerine ve diğer değişkenlere ait sıklık ve yüzde değerleri Tablo 1’ de verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Polis Adaylarının Demografik Değişkenlerine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

		N	%
Kaçınıcı sınıf öğrencisi olduğu	Birinci Sınıf	79	39,7
	İkinci Sınıf	120	60,3
	Toplam	199	100
Yakınlarında Polis Olup Olmadığı	Var	113	56,8
	Yok	86	43,2
	Toplam	199	100
Yaş	18-19	26	13,1
	20-21	119	59,8
	22-23	48	24,1
	24-25	6	3
	Toplam	199	100
Aile Gelir Durumu (TL)	900	25	12,6
	900-1500	95	47,7
	1500-2500	48	24,1
	2500-4000	28	14,1
	4000-	3	1,5
Toplam	199	100	
Daha Önce Bir İşte Çalışıp Çalışmadığı	Evet	102	51,3
	Hayır	97	48,7
	Toplam	199	100
Mesleği Seçme Nedeni	Kendi isteği	122	61,3
	Yakınlarının isteği	20	10,1
	Maddi Koşullar	57	28,6
	Toplam	199	100

Tablo 1 den de anlaşılacağı üzere katılımcıların yaklaşık % 60'ı 2. Sınıf öğrencisi, % 40'ı 1. sınıf öğrencisi polis adaylarından oluşmaktadır. Katılımcıların yaklaşık % 57'sinin yakınlarında polis olarak görev yapanların olduğu, buna karşılık % 43'ünün polis yakını olmadığı anlaşılmaktadır. Araştırmaya katılanların yaş ortalamalarına bakıldığında yaklaşık % 60'ının 20-21 yaş aralığında olduğu, % 24'ünün 22-23 yaş aralığında olduğu, % 13'ünün 18-19 yaş aralığında olduğu, % 3'ünün 24-25 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Polis adaylarının, ailelerinin gelir durumuna ilişkin soruya verdikleri cevapların analizinden ailelerin yaklaşık % 48'inin 900-1500 TL arası gelirinin olduğu, % 24'ünün 1500-2500 TL arası gelirlerinin olduğu, % 14'ünün 2500-4000 TL arası gelirinin olduğu, % 13'ünün 900 TL ve altı gelirlerinin olduğu, % 1'inin ise 4000 TL ve üzeri gelirinin olduğu anlaşılmaktadır. Ankete katılan adayların yaklaşık yarısını PMYO na başlamadan önce bir işte çalışmış olduğu anlaşılmaktadır. Katılımcıların PMYO'ya girme nedenlerine bakıldığında yaklaşık % 61'inin kendi isteği ile okula girdiği, % 29'unun maddi koşullar nedeni ile okula girdiği, % 10'unun ise yakınlarının isteği ile okula girdiği anlaşılmaktadır.

1.2. Polis Adaylarının Ortalama Mesleki Kaygı Düzeyleri

Araştırmaya katılan polis meslek yüksekokulu öğrencilerinin göreve ilişkin kaygı, çevreye ilişkin kaygı ve çalışma koşullarına ilişkin kaygı alt boyutlarından almış oldukları puanlar Tablo 2 de gösterilmiştir.

Tablo 2. Polis Adaylarının Mesleki Kaygı Alt Boyutlarından Almış Oldukları Puanlar

	N	\bar{X}	S	En Yüksek ve En Düşük Değerler	
Göreve İlişkin Kaygı	199	2,7500	,83749	1,00	5,00
Çevreye İlişkin Kaygı	199	2,3719	,80429	1,00	5,00
Çalışma Koşullarına İlişkin Kaygı	199	2,7729	,80017	1,00	4,80

Tablo 2 incelendiğinde polis adaylarının göreve ilişkin, çevreye ilişkin ve çalışma koşullarına ilişkin kaygı ölçeklerinden aldıkları puan düzeyleri incelendiğinde, adayların genellikle orta düzeyde mesleki kaygıya sahip oldukları görülmektedir. Adayların çevreye ilişkin kaygı düzeylerinin ($\bar{X} = 2,3719$), göreve ilişkin ($\bar{X} = 2,7500$) ve çalışma koşullarına ilişkin kaygı düzeylerine ($\bar{X} = 2,7729$) oranla daha düşük seviyede olduğu belirlenmiştir.

1.3. Polis Adaylarının Okudukları Sınıf Açısından Mesleki Kaygı Düzeyleri

Araştırmaya katılan polis adaylarından birinci ve ikinci sınıfta okuyan adayların göreve ilişkin kaygı, çevreye ilişkin kaygı ve çalışma koşullarına ilişkin kaygı puan ortalamalarının istatistiki olarak farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla yapılan t-testi sonuçları Tablo 3' te gösterilmiştir.

Tablo 3. Polis Adaylarının Mesleki Kaygı Puanlarının Okudukları Sınıf Açısından t-testi Sonuçları

		N	\bar{X}	S	sd	t	p
Göreve İlişkin Kaygı	1. Sınıf	78	2,4904	,74232	180,412	-3,729	,000
	2. Sınıf	121	2,9174	,85537			
Çevreye İlişkin Kaygı	1. Sınıf	78	2,2205	,69251	197	-2,151	,033
	2. Sınıf	121	2,4694	,85740			
Çalışma Koşullarına İlişkin Kaygı	1. Sınıf	78	2,5103	,74947	197	-3,844	,000
	2. Sınıf	121	2,9421	,78885			

p<0.05

Sonuçlar, mesleki kaygı ölçeğinin üç alt boyutundan birinci ve ikinci sınıf öğrencilerin almış oldukları puanların ortalamalarının farklı olduğunu göstermektedir. Her üç boyutta da ikinci sınıfta okuyan adaylar birinci sınıfta okuyanlara göre daha yüksek mesleki kaygı bildirmişlerdir. Yapılan t-testi analiz sonuçları her üç alt boyutta puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğunu ortaya koymuştur.

1.4. Polis Adaylarının akrabaları arasında polis bulunup bulunmamasına göre Mesleki Kaygı Düzeyleri

Polis adaylarının akrabaları arasında polis bulunup bulunmaması değişkenine göre mesleki kaygı alt boyutlarından (göreve ilişkin kaygı, çevreye ilişkin kaygı ve çalışma koşullarına ilişkin kaygı) almış oldukları puan ortalamalarının istatistiksel olarak farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonuçları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 4. Polis Adaylarının Mesleki Kaygı Puanlarının Akrabaları arasında polis olma durumuna göre t-testi Sonuçları

		N	\bar{X}	S	sd	t	p
Göreve İlişkin Kaygı	Polis Akraba Var	113	2,6704	,78722	197	-1,543	,124
	Polis Akraba Yok	86	2,8547	,89316			
Çevreye İlişkin Kaygı	Polis Akraba Var	113	2,2956	,81683	197	-1,539	,125
	Polis Akraba Yok	86	2,4721	,78090			
Çalışma Koşullarına İlişkin Kaygı	Polis Akraba Var	113	2,7451	,80987	197	-.559	.576
	Polis Akraba Yok	86	2,8093	,79048			

p<0.05

Analiz sonuçları, mesleki kaygı ölçeğinin her üç alt boyutundan polis adaylarının almış oldukları puan ortalamalarının akrabaları arasında polis bulunup bulunmamasına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığını ortaya koymuştur. Akrabalarından en az birinin polislik mesleğini icra ediyor olması polis adaylarının mesleki kaygı düzeyinde bir değişikliğe sebep olmamaktadır.

1.5. Polis Adaylarının meslekten önce çalışıp çalışmama durumuna göre Mesleki Kaygı Düzeyleri

Polis adaylarının, polis meslek yüksekokuluna girmeden önce herhangi bir işte çalışmış olup olmama durumuna göre mesleki kaygı düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı farklılaşmaya neden olup olmadığını incelemek amacıyla yapılan t-testi sonuçları Tablo 5 te gösterilmiştir.

Tablo 5. Polis Adaylarının Mesleki Kaygı Puanlarının Meslekten önce çalışma durumuna göre t-testi Sonuçları

		N	\bar{X}	S	sd	t	p
Göreve İlişkin Kaygı	Çalışan	101	2,7574	,87711	197	,127	,899
	Çalışmayan	98	2,7423	,79904			
Çevreye İlişkin Kaygı	Çalışan	101	2,4000	,84617	197	,500	,618
	Çalışmayan	98	2,3429	,76198			
Çalışma Koşullarına İlişkin Kaygı	Çalışan	101	2,7842	,83027	197	.202	.840
	Çalışmayan	98	2,7612	,77201			

p<0.05

Yapılan t-testi analiz sonuçları, PMYO na görmeden önce herhangi bir işte çalışan ve çalışmayan polis adaylarının göreve ilişkin kaygı, çevreye ilişkin kaygı ve çalışma koşullarına ilişkin kaygı düzeylerinde istatistiksel olarak farklılaşma olmadığını ortaya koymuştur.

1.6. Polis Adaylarının polislik mesleğine girme nedenine göre Mesleki Kaygı Düzeyleri

Polis adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin polislik mesleğini seçme nedenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) yapılmıştır. ANOVA testi sonuçlarına çıktılar Tablo 6 da rapor edilmiştir.

Tablo 6. Polis Adaylarının Mesleki Kaygı Puanlarının polislik mesleğine girme nedenine göre ANOVA testi Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Göreve İlişkin Kaygı	Gruplar Arası	7,509	2	3,754	5,602	,004
	Grup İçi	131,366	196	,670		
	Toplam	138,875	198			
Çevreye İlişkin Kaygı	Gruplar Arası	5,585	2	2,793	4,468	,013
	Grup İçi	122,497	196	,625		
	Toplam	128,082	198			
Çalışma Koşullarına İlişkin Kaygı	Gruplar Arası	8,857	2	4,428	7,361	,001
	Grup İçi	117,917	196	,602		
	Toplam	126,773	198			

p<0.05

Analiz sonuçları, polis adaylarının mesleki kaygı alt boyutlarındaki kaygı düzeylerinde polislik mesleğini seçme nedenine göre anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Başka bir anlatımla, polis adaylarının göreve ilişkin kaygı, çevreye ilişkin kaygı ve çalışma koşullarına ilişkin kaygı düzeyleri polislik mesleğine girme nedenine bağlı olarak anlamlı bir biçimde değişiklik göstermektedir. Polisliğe giriş nedenleri arasındaki farkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonuçları Tablo 7' de verilmiştir.

Tablo 7. Polis Adaylarının Polisliği Seçme Nedenlerinin Scheffe testi çoklu karşılaştırma sonuçları

	(I) Polisliği Seçme Nedeni	(J) Polisliği Seçme Nedeni	Anlamlılık Farkı (I-J)	Standart Hata	P
Göreve İlişkin Kaygı	Kendi İsteği	Yakınlarının Tavsiyesi	,02897	,19674	,989
	Kendi İsteği	Maddi Şartlar	-,44353*	,13638	,006
	Yakınlarının Tavsiyesi	Maddi Şartlar	-,47250	,21660	,095
Çevreye İlişkin Kaygı	Kendi İsteği	Yakınlarının Tavsiyesi	-,14109	,18998	,759
	Kendi İsteği	Maddi Şartlar	-,39309*	,13170	,013
	Yakınlarının Tavsiyesi	Maddi Şartlar	-,25200	,20916	,485
Çalışma Koşullarına İlişkin Kaygı	Kendi İsteği	Yakınlarının Tavsiyesi	-,32984	,18640	,212
	Kendi İsteği	Maddi Şartlar	-,47584*	,12921	,001
	Yakınlarının Tavsiyesi	Maddi Şartlar	-,14600	,20521	,777

p<0.05

Göreve ilişkin kaygılar açısından kendi isteği ile polislik mesleğini seçenler ile maddi sıkıntılar nedeniyle polislik mesleğine girmek zorunda kalanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur. Göreve ilişkin kaygı alt boyutunda diğer gruplar arasındaki farklar istatistiksel olarak anlamlı değildir. Çevreye ilişkin kaygılar alt boyutunda da aynı şekilde mesleğe kendi isteğiyle girenlerle maddi şartlar nedeniyle mesleğe girenlerin kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır. Üçüncü alt boyut olan çalışma koşullarına ilişkin kaygı alt boyutunda da paralel bulgular elde edilmiş ve bu iki grup arasındaki fark anlamlı olduğu belirlenmiştir. Her üç alt boyutta da mesleğe maddi şartlar nedeniyle girenler kendi isteğiyle girenlerden anlamlı düzeyde yüksek kaygı bildirmişlerdir.

1.7. Polis adaylarının ailelerinin gelir düzeyine göre Mesleki Kaygı Düzeyleri

Polis adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin ailelerinin gelir düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere t-testi yapılmıştır. Analiz sonucunda elde edilen bulgular Tablo 8 de verilmiştir.

Tablo 8. Polis Adaylarının Mesleki Kaygı Puanlarının ailelerinin gelir düzeyine göre t-testi Sonuçları

	Gelir Düzeyi	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Göreve İlişkin Kaygı	Yüksek	80	2,6062	,77006	197	-2,000	,047
	Düşük	119	2,8466	,86975			
Çevreye İlişkin Kaygı	Yüksek	80	2,2475	,65158	197	-1,907	,058
	Düşük	119	2,4555	,88526			
Çalışma Koşullarına İlişkin Kaygı	Yüksek	80	2,6825	,65115	197	-1,387	,167
	Düşük	119	2,8336	,88387			

p<0.05

Ailesinin gelir seviyesi düşük olan polis adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin her üç alt boyutta da gelir seviyesi yüksek olan adaylara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ancak, ailesinin gelir düzeyi düşük ve yüksek adayların kaygı düzeyleri arasındaki farkın sadece göreve ilişkin kaygı boyutunda istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir.

5. Tartışma

Bu çalışmada polis adaylarının mesleki kaygılarına etki eden faktörler araştırılmış ve araştırma sonucunda özet olarak aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

- Polis adaylarının orta seviyede mesleki kaygı taşıdıkları,
- Adayların okudukları sınıfın her üç kaygı boyutunda da etkili olduğu,
- Polislik mesleğini seçme nedenlerinin adayların kaygı düzeyini etkilediği,
- Ailelerin gelir düzeyinin sadece göreve ilişkin kaygı üzerinde etkili olduğu,
- Adayın akrabaları arasında polis bulunup bulunmaması ve mesleğe girmeden önce çalışıp çalışmama değişkenlerine göre mesleki kaygı düzeylerinin farklılaşmadığı ortaya çıkmıştır.

Adayların genel olarak göreve ilişkin, çevresel ve mesleki kaygı boyutlarından almış oldukları puanlar incelendiğinde polis adaylarının orta seviyede mesleki kaygı taşıdıkları görülmektedir. Adayların kaygı düzeyleri yüksek olmamakla birlikte mesleğe ilişkin kaygı taşımadıkları anlamına da gelmemektedir.

Adayların göreve ilişkin kaygı, çevresel kaygı ve mesleki kaygı düzeyleri okumakta oldukları sınıf açısından incelendiğinde, ikinci sınıf öğrencilerin her üç kaygı boyutunda da daha yüksek kaygı bildirdikleri görülmektedir. Bu durumun ikinci sınıf öğrencilerinin mesleğe başlamaya birinci sınıflardan daha yakın olmalarından kaynaklanmış olabileceği değerlendirilmektedir. Anket formlarının eğitim öğretim yılının ikinci döneminde toplan-

dığı değerlendirildiğinde ikinci sınıf öğrencilerinin mesleğe başlamalarına birkaç aylık süre kaldığından, atanma ve görevde başarılı olma ile ilgili kaygıların artmış olduğu değerlendirilmektedir. Yine ikinci sınıf öğrencilerin ikinci sınıfa başlamadan önce yaşamış oldukları staj deneyimi mesleğin ve görevin muhtemel sıkıntılarını yaşayarak görmelerini sağlamış ve dolayısıyla kaygı düzeylerinin yükselmesine neden olmuş olabilir. Sınıflar arasındaki kaygı düzeylerinin yalnızca bir ya da iki boyutta değil, üç boyutta da istatistiki olarak anlamlı derecede farklılaşması bu değerlendirmeyi güçlendirmektedir. Literatürde benzer sonuçlara ulaşan çalışmalar mevcuttur (Ünalı ve Alaz, 2008).

Araştırma sonuçları, mesleki kaygılar üzerinde etkili olan değişkenlerden birinin adayların ailelerinin gelir düzeyi olduğunu göstermektedir. Ailelerinin gelir düzeyi düşük olan adaylar tüm boyutlarda nispeten daha yüksek kaygı düzeyine sahip olmakla birlikte, düşük ve yüksek gelirli adayların kaygı düzeylerinin sadece göreve ilişkin kaygı açısından istatistiksel olarak farklılaştığı belirlenmiştir. Ailelerinin gelir düzeyi düşük olan adayların daha yüksek mesleki kaygı taşımaları beklenen bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır. Araştırma bulguları daha önce farklı meslek grupları üzerinde yapılan araştırmalarla paralellik göstermektedir (Ünalı ve Alaz, 2008; Dilmaç, 2011). Bu yöndeki bulgular literatürde, öğrencilerin maddi ihtiyaçlarının yeterince karşılanamamasından kaynaklanan güvensizlik ve eksiklik duygusuyla kaygının yükseldiği şeklinde yorumlanmış ve aileden gelen maddi desteğin kaygı düzeyini düşüreceği iddia edilmiştir (Ünalı ve Alaz, 2008; Dilmaç, 2011). Ancak, polis adaylarının yatılı okudukları ve tüm ihtiyaçlarının devlet tarafından karşılandığı göz önünde bulundurulduğunda bu yorumun düşük gelir seviyesindeki polis adaylarının daha yüksek kaygı göstermelerini açıklamadığı görülmektedir. Polislik mesleği kamu sektöründe icra edilen ve iş güvencesi yüksek bir meslek olduğundan özellikle de orta ve alt gelir düzeyindeki adaylar tarafından tercih edilmektedir (Cerrah ve Semiz, 1998). Mesleki kaygıların, özellikle de polislik mesleğinin gerektirdiği görevleri yerine getirmeme kaygısı, akabinde meslek güvencesini kaybetme endişesini beraberinde getirerek düşük gelirli adaylarda daha yüksek bir kaygıya neden olmuş olabilir.

Araştırmada, adayların polislik mesleğini seçme nedenine göre kaygı düzeylerinin farklılaşp farklılaşmadığına ilişkin analiz sonuçları, mesleği kendi isteğiyle seçenlerle maddi şartlar gerektirdiği için mesleğe girenlerin her üç mesleki kaygı boyutunda da kaygı düzeylerinin farklılaştığını göstermiştir. Mesleği kendi isteğiyle seçenlerle yakınlarının tavsiyesi üzerine seçenlerin kaygı düzeyleri arasında ve maddi şartlar gerekçesiyle seçenlerle yakınlarının tavsiyesi üzerine seçenlerin kaygı düzeylerinin ise farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Yapılan benzer çalışmalarda daha üniversite tercihinde mevcut bölümün kaçınıcı sırada tercih edildiği değişkeni üzerinde durulmuştur (Tümerdem, 2007). Ünalı ve Alaz (2008) coğrafya öğretmenliğinde okuyan adaylar üzerinde yapmış oldukları çalışmada coğrafya öğretmenliğini ilk beş sırada tercih edenlerin diğer adaylara nispeten daha düşük kaygı düzeyine sahip olduklarını bulmuşlardır. Bu durum, bilinçli tercih yapan adayların kendilerine güven düzeyinin yüksekliği ile beraber yüksek düzeyde kaygı yaşamadıkları şeklinde açıklanmıştır. Polis adaylarında da bilerek ve isteyerek kendi

tercihi sonucu polisliği seçenlerin diğer adaylara oranla düşük kaygı yaşamaları meslek seçiminde bilinçli davranılmasının mesleki kaygıyı azaltabileceği değerlendirilmiştir. Ayrıca kendi isteği ile mesleği seçen polis adaylarının daha düşük düzeyde kaygı göstermiş olmaları bu adayların mesleğe yönelik olumlu tutumlarından kaynaklanabileceği değerlendirilmektedir. Tutum ve kaygı arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalar bu yönde bulgular elde etmişlerdir (Tümerdem, 2007; Doğan ve Çoban, 2009). Ancak, bizim araştırmamızın verileri bu ilişkiyi test etmeye yeterli olmadığından bu konunun gelecekteki araştırmalarda değerlendirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Araştırma sonuçları, akrabaları arasında polis olmayan adayların kaygı düzeylerinin diğerlerine nispeten daha yüksek olduğu bulunmakla beraber bu farklılaşmanın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir. Dolayısıyla akrabaları arasında polis olup olmamasının kaygı düzeyi üzerinde etkili olmadığı sonucuna varılmıştır. Konuya ilişkin daha önce yapılan araştırmalar (Bozdam ve Taşğın, 2011), akrabalar arasındaki meslek mensuplarının bilgi ve deneyimlerini adaylara aktarmak suretiyle mesleğe ilişkin kaygılarını en azından belli kaygı boyutlarında azalttığı sonucuna varmışsa da bizim araştırmamızın bulguları bu sonucu desteklememektedir.

Araştırma bulguları, mesleğe girmeden önce bir işte çalışmış olup olmamanın adayların kaygı düzeyleri üzerinde etkili olmadığını göstermiştir. Mesleğe girmeden önce bir işte çalışmış olmanın kişinin bir işte başarılı olma duygusunu güçlendirerek polisliğe ilişkin kaygıları azaltabileceği varsayılabilirse de araştırma sonucu bu savı desteklemektedir.

Sonuç ve Öneriler

Araştırma sonuçları, polis adaylarının kaygı düzeylerinin her üç boyutta adayın okuduğu sınıfa göre farklılaştığı, polislik mesleğini seçme nedenlerinin adayların kaygı düzeyini etkilediği, ailelerin gelir düzeyinin ise sadece göreve ilişkin kaygı üzerinde etkili olduğu bulunmuştur. İncelenen diğer değişkenler açısından kaygı düzeylerinin farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

Adayların mesleğe girme zamanı yaklaştığında (2. sınıfta) kaygı düzeylerinin yüksek olması, polis meslek yüksekokulunda verilen eğitimin içeriği ile ilgili olduğu değerlendirilmektedir. Adayların mesleğe yeterli hale getiren ve adayların hazırbulunuşluk seviyelerini artıran bir eğitim sisteminin varlığı durumunda kaygı düzeyinin yükselmesi yerine düşmesi beklenirdi. Bu durumda, *bir eğitim politikası önerisi olarak meslekte istihdam edilecek polis memurlarının yetkinliklerinin tespit edilerek bu yetkinlikleri kazandıracak bir polis eğitim programının hazırlanması gereklidir*. Adayların uygulamalı alan (staj) eğitimi döneminde mesleğin icra edilmesini görmeleri yine aynı şekilde kaygı düzeyini düşürmesi beklenirken yükseltmiş görünmektedir. Dolayısıyla, *polis adayları staj eğitiminin, polis memurunda aranan nitelikleri kazandırması ve dolayısıyla mesleğin icrasına yönelik kaygı düzeyini düşürecek özellikte hazırlanması gerekmektedir* (Ülkemen vd., 2012).

Polisliği kendi isteğiyle seçenlerin kaygı düzeylerinin diğer gruplara nazaran düşük olduğu görülmektedir. Özellikle maddi koşullar gerektirdiği için polisliği meslek olarak seçenlerin kaygı durumları diğer adaylardan daha yüksektir. Bununla bağlantılı olarak ailelerinin gelir durumu düşük olan adayların göreve ilişkin kaygı düzeylerinin yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Bu bulgular doğrultusunda *polisliği, başka bir işe girme olanağı olmayanların ve sadece maddi durumu yetersiz olanların tercih ettiği bir meslek olmaktan çıkaracak tedbirlerin alınmasına ihtiyaç olduğu değerlendirilmektedir*. Bunun gerçekleştirilebilmesi için polisliğe eğilimi, isteği ve yatkınlığı belirlenen adayların polisliğe kabulünü sağlayacak bir polisliğe alım metodu geliştirilmelidir.

Her çalışmada olduğu gibi bu çalışmanın da bir takım sınırlılıkları olduğu açıktır. Türkiye’de bulunan Polis Meslek Yüksekokulları içerisinde sadece Bitlis PMYO ndan örneklem alınmıştır. Örneklemin evreni ne derece yansıttığı istatistikî metotlarla test edilmediğinden hususu bir sınırlılık olarak göz önünde bulundurulmalıdır. Ayrıca, araştırmaya katılanların sorulara gerçekçi cevaplar vermek yerine, olması gerekeni göz önünde bulundurarak anket formunda işaretleme yapmış olmaları ihtimal dahilindedir.

Bu çalışma, Türkiye’de polis adaylarının mesleki kaygılarını çeşitli değişkenler açısından inceleyen ilk ampirik çalışma olma özelliğini taşımaktadır. Bu yönüyle ileride bu konuda yapılacak araştırmalara temel olması beklenmektedir. Araştırma, adayların polisliğe karşı tutumlarını ve bu tutumların kaygı düzeyini nasıl etkilediğini ele almıştır. Benzer araştırmalarda (Tümerdem, 2007; Doğan ve Çoban, 2009) tutum ile kaygı arasında ilişki tespit edildiğinden bu konunun ileriki araştırmalarda ele alınması gerektiği değerlendirilmektedir. Bu çalışmada, sadece PMYO düzeyleri ele alınmıştır. Ancak, Türkiye’de polis yetiştiren diğer eğitim kurumu olan Polis Eğitim Merkezlerinde okuyan öğrencilerin mesleki kaygılarının da ele alınarak PMYO öğrencileri ile karşılaştırılması konu hakkında daha doyurucu bilimsel sonuçlar elde edilmesini sağlayacaktır.

Kaynakça

- Abacı, R. ve Kalkan, M. (1999). “The Correlation Between Teacher’s Pupil Control Ideology and Burnout, The 20 th International Conference of the Stress and Anxiety Research Society, 21-23 October, Cracow: Poland.
- Bozdam, A. ve Taşşın Ö. (2011). “Öğretmen Adaylarının Mesleki Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi”. Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi, 13(1), 44-53.
- Budak, S. (2000). Psikoloji Sözlüğü. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları
- Cabı, E. ve Yalçınalp, S. (2013). “Öğretmen Adaylarına Yönelik Mesleki Kaygı Ölçeği (MKÖ): Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması”. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 44, 85-96.
- Cerrah İ. ve Semiz E. (1998). 21.Yüzyılda Polis: Temel Sorunlar Çağdaş Yaklaşımlar. Ankara: Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi.

- Cüceloğlu, D. (1991). İnsan ve Davranışı. Ankara: Remzi Kitabevi
- Dağ, İ. (1999). "Psikolojinin ışığında kaygı". Doğu Batı Dergisi, 6, 167-174
- Delice, M. ve Odabaşı, M. (2013). "Polis Meslek Yüksek Okulu Öğrencilerinin Duygusal Zeka Düzeylerinin İncelenmesi". Polis Bilimleri Dergisi, 15(3), 73-93
- Dilmaç, O. (2011) "Görsel Sanatlar Öğretmeni Adaylarının Kaygı Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi". Güzel sanatlar enstitüsü dergisi. 24, 49-65
- Doğan, T ve Çoban, A. E. (2009). "Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları ile Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi". Eğitim ve Bilim, 34 (153), 157-168.
- Dursun, S. ve Karagün, E. (2012). "Öğretmen Adaylarının Mesleki Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi: Kocaeli Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Son Sınıf Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma". Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 24, 93 – 112
- Dürü Ç. (1999). "Kaygı ve Depresyon: Psikopatolojik Bir Bakış". Doğu Batı Dergisi, 6, 189-194
- Geçtan E. (1993). Psikodinamik Psikiyatri ve Normal Dışı Davranışlar. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Güvenlik Eğitimi Araştırma Merkezi (2011). Polis Temel Eğitiminde Sorunlar ve Çözüm Önerileri: Proje Sonuç Raporu. Polis Akademisi Yayınları: Ankara.
- Köknel Ö. (1989). Kaygı Bozuklukları Genel ve Klinik Psikiyatri. İstanbul: Nobel Tıp Yayını
- Köknel Ö. (1985). Kaygıdan Mutluluğa Kişilik. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi
- Köse H. S. (2006). "Müzik Öğretmeni Adaylarının Mesleki Kaygıları". Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 12, 80-89
- Morgan, Clifford T. (1991). Psikolojiye Giriş. (Çev. H. Arıcı ve Diğerleri), Ankara: H.Ü.Psikoloji Bölümü Yayını
- Öztürk M.O. (1994). Nevrotik Stresle İlgili Somatoform Bozukluklar. İstanbul: Hekimler Yayın Birliği
- Paoline, III, E.A. (2004). "Shedding Light on Police Culture: An Examination of Officers' Occupational Attitudes". Police Quarterly, 7 (2), 205-236.
- Saracaloğlu, A. S.; Kumral, O. ve Kanmaz, A. (2009). "Ortaöğretim Sosyal Alanlar Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Yeterlikleri, Kaygıları ve Akademik Güdülenme Düzeyleri". Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, 6 (2), 38-54.
- Saban, A.; Korkmaz, İ. ve Akbaşı, S. (2004). "Öğretmen Adaylarının Mesleki Kaygıları". Eurasian Journal of Educational Research, 17, 198 – 208.

- Şişman, Y. ve Topgül, S. (2013). "Polislerin İş ve Aile Yaşamı Arasında Dengenin Sağlanmasına İlişkin Görüşleri: Eskişehir İl Merkezinde Görevli Polisler Üzerine Bir Araştırma". Tunceli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 1 (2), 93-133
- Tanrıverdi, S. (2006). Polis Meslek Yüksek Okulu Öğrencilerinin Yetiştirilmesinde Kurum Kültürünün Etkisi. (Yayımlanmamış Tez) İstanbul: Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü / İşletme Yönetimi Anabilim Dalı.
- Tasdoven, H.; Kula, S. ve Donmez, M. (2014) "Higher Education and Job Attitudes: Satisfaction Commitment and Turnover Intention of University Degree Holder and Non-Holder Police Officers". European Journal of Scientific Research, Volume 118 (4), 493-506.
- Taşgın, Ö. (2006). "Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda Okuyan Öğretmen Adaylarının Meslekî Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi". Kastamonu Eğitim Dergisi,14(2), 679-686
- Tümerdem, R. (2007). "Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Fen-Edebiyat Fakültesi Kimya Son Sınıf Öğrencilerinin Kaygılarını Etkileyen Etmenler". Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 6(20), 32-45.
- Ülkemen, S., Karaca, H. ve Taşdöven, H. (2012). "Promoting Bureaucratic Professionalism in Policing: Analyzing the Turkish Police Field Training Program (PFTO) in the Light of the US and Kosovo Practices". İzzet Lofca ve İlyas Özgentürk (Ed.). Contemporary Issues in Police Training: The Practice in Balkan Countries (ss. 13-36.) Ankara: Polis Akademisi Yayınları.
- Ünaldı, Ü. E ve Alaz, A. (2008). "Coğrafya Öğretmenliğinde Okuyan Öğretmen Adaylarının Mesleki Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi." Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi, 26, 1 -13.
- Yılmaz, T. (2012). "Polis Meslek Yüksek Okulu (PMYO) Öğrencilerinin Meslek Hayatlarının İlk Günleri ile İlgili Korkuları, Çekinceleri, Endişeleri". Bitlis: Bitlis Polis Meslek Yüksek Okulu.